

Jak zobrazili sumerskou společnost?

Vzdělávací cíl: Žáci se seznámí se složením a hierarchií sumerské společnosti (oblast jižní Mezopotámie kolem roku 2 600 př. n. l.). Dozví se, jaké společenské skupiny, ale i profese byly její součástí a kdo stál na jejím vrcholu. Naučí se číst a interpretovat starověké památky tak, aby chápali, že se nejedná pouze o umělecké dílo, ale o nosič informace, která nám zprostředkovává kontakt s lidmi starověku.

Klíčová slova: starověká Mezopotámie, společnost, každodennost, gender, dobové perspektivy, domýšlíme významy

Práce s jednotlivými slidy:

Poznámky:

1 ZKOUMÁNÍ OBRAZU (3 min.)

Prohlížení vyobrazení s pomocí lupy a četba popisky.

Starověký artefakt, známý jako *Standarta z Uru*, tvoří dutá dřevěná krabice (o rozměrech přibližně 21 cm na šířku a 50 cm na délku), kterou zdobily dvě kamenné desky pokryté mozaikou z perleti, červeného vápence a modrého lazuritu. Takzvaná strana míru zobrazovala všední den příslušníků všech tří společenských vrstev. Na druhé straně byl zobrazen válečný konflikt. Památka byla nalezena v bohatě vybavené hrobce v sumerském městě Ur (na jihu dnešního Iráku) vedle ostatků rituálně usmrčeného muže. Její objevitel Leonard Woolley ji považoval za vojenský prapor a muže pohřbeného vedle ní za jejího nosiče. Dnes se však badatelé kloní k názoru, že se jedná spíše o truhlici, která sloužila k ukládání blíže nespecifikovaných předmětů. (V hrobce byly nalezeny tzv. sekundární pohřby „obětovaných“ lidí, kteří spáchali sebevraždu nebo byli zabití, aby sloužili svému panovníkovi na onom světě.)

2 PŘÍŘAZOVÁNÍ ŠTÍTKŮ (4 min.)

Přířazování pojmů z nabídky na odpovídající místa v kompozici obrazu pomocí přetahování.

Žáci přiřadí popisky k jednotlivým postavám zobrazeným na artefaktu. Zjistí, kdo jsou někteří aktéři na scéně, kdo patřil do sumerské společnosti, a jaké profese se vyskytovaly již ve starověku. Dozví se více o struktuře a hierarchii sumerské společnosti, ale i o každodenním životě ve starověké Mezopotámii. Dvě popisky (ženy a děti) zůstanou nepřirazené. Žáci získají zpětnou vazbu, zda přiřadili štítky správně, což jim mimo jiné pomůže při identifikaci dalších zobrazených postav (např. číšníci obsluhující na hostině).

3 INTERPRETACE OBRAZU (4 min.)

Žáci na základě předchozí analýzy označují tvrzení, která podle nich vystihují život zachycený na sumerské památce.

Žáci by měli díky předchozímu zkoumání památky dojít k závěru, že starověká sumerská společnost byla organizovaná a měla jasně danou sociální strukturu. Na vrcholu společenské hierarchie stál král, umístěný na obou stranách artefaktu v horním registru. Panovník je zobrazen větší než všichni ostatní („nejvýznamnější“) a je oblečený v sukni z ovčího rouna (do oděvu kvalitnějšího, než mají jeho dvořané). Všichni dvořané na hostině sedí čelem k němu a hledí na něj. Přestože ženy a děti byly nepochybně rovněž součástí sumerské společnosti, na památce nejsou zachyceny. V tehdejší společnosti totiž ženy nebyly s muži rovnocenné a neměly stejná práva.

Neúčastnily se společenského života ve stejné míře jako muži a jejich hlavní starostí měla být péče o domácnost a rodinu. Hybateli historických událostí (válečníci, panovníci) a také zhotoviteli a objednateli artefaktů typu Standarty z Uru tak byli muži.

Metodická poznámka: Scéna ukazuje, jak město, a především jeho vládce, čerpá ze zemědělských a přírodních zdrojů svého území. Zemědělský úspěch byl nezbytný pro růst městského státu a díky němu mohla vládnoucí skupina vybudovat dvorský životní styl zahrnující hodování a zábavu. Zemědělský přebytek mohl být použit k obchodování s exotickým zahraničním zbožím, jako jsou materiály použité k dekoraci Standarty z Uru, které přišly stovky nebo tisíce mil z území dnešního Perského zálivu (bílé skořápky), Afghánistánu (modrý lapis lazuli) a Indie (červené kameny). Památka je cenným archeologickým pramenem, neboť umožňuje lepší pochopení fungování starověkých měst. I když přesný účel Standarty z Uru zůstává nejistý, poselství, které předává, je velmi jasné: že prosperita společnosti je vytvářena sociální organizací společnosti a ochranou a správou jejích zdrojů.

4 FORMULOVÁNÍ OTÁZEK (4 min.)

Žáci na základě předchozí analýzy formulují otázky, co by je na památce a sumerské společnosti dále zajímalo.

Památka může u žáků vzbudit zájem o řadu témat (způsob vlády v Sumeru, postavení žen, dobový obchod, příběh a funkce Standarty z Uru ad.). Učitel může tyto otázky využít v navazujícím výkladu o sumerské civilizaci.

Doporučení:

Rozšíření tématu o druhou stranu artefaktu, tzv. stranu války. Ta vykresluje válčení jako prostředek ochrany bohatství městského státu před cizími lidmi. Organizovanou povahu armády, její vybavení a dobývání nepřátelských území lze považovat za symboly moci a postavení vládce. Ani zde nejsou zobrazeny ženy a děti, neboť válka nebyla jejich doménou.